

Mr. drs. C. Homan

Russische marinedoctrine

De publicatie van een nieuwe Russische maritieme doctrine zorgde bij ondergetekende voor een “schok der herkenning” en dat ondanks de grote verschillen tussen het heden en de tijd van de Koude Oorlog. Bijna dertig jaar geleden organiseerde hij een conferentie over “De maritieme ontplooiing van de Sovjet-Unie”. De toenmalige Sovjet-Unie beschikte in die tijd als opkomende maritieme macht behalve over een geduchte oorlogsvloot, ook over een krachtige koopvaardij en visserij.

Russische en Amerikaanse marine-officieren in Wladiwostok

Na de implosie van de Sovjet-Unie is de Russische marine fors in omvang geslonken. Dit vooral wegens geldgebrek en de verdeling van de vloot tussen de verschillende voormalige Sovjet-staten. De verbeterde economische situatie in samenhang met de opkomst van Poetin met zijn doctrine schiep de laatste jaren nieuwe mogelijkheden. De Poetin-doctrine heeft tot doel de Russische status van grote mogendheid te herstellen. De basis van deze doctrine wordt gevormd door nationalisme, nationale identiteit en de identiteit van grote mogendheid. Na de val van de Sovjet-Unie heeft het Westen Rusland bejegend als een falende natie. Moskou eigent zich echter tegenwoordig het recht toe te spelen volgens de eigen regels. De illegale annexatie van de Krim was een eerste stap naar de identiteit van grote mogendheid. Hiertoe behoort ook een actualisering van de doctrines. Allereerst verscheen eind december jl. een nieuwe Russische militaire doctrine, die representatief was voor de slechte relaties met het Westen.

Russische marinedoctrine

Op 26 juli jl. presenteerde plaatsvervangend premier Dmitry Rogozin, op een fregat in de Oostzeehaven Kaliningrad, de geactualiseerde marinedoctrine aan Poetin. Hij noemde

twee redenen voor de actualisering: primair de veranderende internationale situatie en daarnaast versterking van de Russische positie als een zeemogendheid. De doctrine beslaat vier functionele gebieden: marine-activiteiten, maritiem transport, marine-wetenschap en de ontwikkeling van minerale bronnen. Daarnaast omvat ze zes regio's: de Atlantische Oceaan, het noordpoolgebied, de Stille Oceaan, de Kaspische Zee, de Indische Oceaan en Antarctica. De Russische marine bestaat uit de Noordelijke, Oostzee-, Zwarte Zee- en Stille Oceaanvloeden, naast een kleiner flottielje op de Kaspische Zee.

Rusland gaat vooral zijn vloot versterken om de NAVO te weerstaan. Elke ‘militaire infrastructuur’ van het Atlantisch bondgenootschap aan de grens van Rusland is ‘onaanvaardbaar’, aldus president Poetin. Het document garandeert Rusland dan ook een adequate marinepresentie in de Atlantische regio. De doctrine meldt tevens dat de Russische marine in de Zwarte Zee en Middellandse Zee moet worden versterkt. Om de presentie op de Stille en de Indische Oceaan te vergroten zal Rusland de banden met China en India aanhalen. Het document vertolkt een allesomvattende visie voor een civiele en militair maritieme strategie in de komende jaren, inclusief de handhaving van zeehandelroutes en het beheer van visserij.

Schepen van de Oostzeevloot in Sint Petersburg

Het 46 pagina's omvattende document bevat tevens ambitieuze doelstellingen voor het bouwen van amfibische schepen en uitbreiding van de infrastructuur van de Zwarte Zeevloot. Rusland heeft bovendien de laatste 10-15 jaren een binnenlandse scheepsbouwindustrie ontwikkeld die op een schaal werkt die vergelijkbaar is met die in de Koude Oorlog.

Russische marine

De huidige Russische marine is in de wereld in grootte de derde marine. Door jarenlang onvoldoende gefinancierd te zijn, kampt de Russische marine met een geringe inzetbaarheid. Deze verouderde zeemacht vormt de kern van de huidige Russische marine. Geleidelijk aan is sprake van de introductie van meer schepen, naast verbeteringen van de gehele vloot. De Russische marine heeft 79 schepen van de omvang van een fregat en groter, waaronder een vliegkampschip, vijf kruisers, dertien jagers en 52 onderzeeërs. Met uitzondering van een klein aantal aanvals- en kruisrakettenonderzeeërs werden vrijwel alle gevechtsschepen gebouwd tijdens de Koude Oorlog. Hoewel Rusland tijdens de Koude Oorlog in staat was met ondersteuning de wereldzeeën te bevaren, is de marine hiertoe niet langer in staat en heeft zij in recente jaren meestal als een kustmarine gefunctioneerd.

Atlantische Oceaan en noordpoolgebied

De beslissing de marine-activiteiten in Atlantische Oceaan uit te breiden was een antwoord op de verhoogde spanningen met de NAVO sinds het begin van de Oekraïne-crisis. Om effectief in de Atlantische Oceaan te zijn, dient Rusland voort te gaan met de militarisering van het noordpoolgebied, zei Rogozin. Russische militaire planners zien dit gebied namelijk als een vitale toegangsweg voor Ruslands Noordelijke Vloot om ongehinderd door de NAVO de Atlantische Oceaan binnen te gaan.

De schepen van de Oostzeevloot, gestationeerd in Kaliningrad, moeten immers Duitsland en Denemarken passeren door het Kattegat. De marinedoctrine is ook belangrijk om de economische doelen in het noordpoolgebied te behalen. Er zijn grote olie- en gasreserves en er is een potentiële scheepsroute. De marine zal een vloot van nieuwe nucleaire ijsbrekers krijgen, waarvan de eerste in 2017 operationeel is.

Zwarte Zee

De situatie op de Krim en Sebastopol is ook een factor die van invloed is op de Russische nieuwe marinedoctrine. De Zwarte Zeevloot, gestationeerd op de Krim, moet door de Turkse Bosporus varen om de Atlantische Oceaan te bereiken en ook deze vloot is daardoor niet vrij van NAVO-bemoeienis. De nieuwe doctrine beoogt tevens de neergang van de Zwarte Zeevloot om te keren en deze te gebruiken als de hoeksteen van een permanent Mediterraan flottielje.

De huidige Russische marine is in de wereld in grootte de derde marine

Mistral

Gezien de EU-sancties tegen Rusland kan Frankrijk geen twee vrijwel afgebouwde helikopterschepen uit de Mistralklasse aan Rusland leveren, die werden besteld in 2011. Inmiddels zijn de Fransen met de Russen een vergoeding van 1,2 miljard euro overeengekomen.

Slotopmerkingen

Bij de met veel fanfare aangekondigde marinedoctrine passen toch wel enkele kanttekeningen. Van de meer dan 215 huidige Russische oppervlakteschepen is slechts een kwart in staat blue water operaties uit te voeren. De rest is primair bedoeld voor kustoperaties. Nieuwe schepen zoals grote destroyers ontworpen voor ontplooiingen op de oceaan, worden nog niet geconstrueerd en niet verwacht voor midden tot eind jaren 2020. De Russische marine verwacht bijna 100 schepen omstreeks 2020, maar de meerderheid ervan bestaat uit kleine schepen zoals fregatten, korvetten en patrouilleboten.

Dit betekent dat Rusland moeite zal hebben de nieuwe marinedoctrine te effectueren voor het grotere schepen begint te bouwen. Samenvattend streeft de geactualiseerde marine ernaar om de graduele neergang van de marine na de val van de Sovjet-Unie om te keren, toen door gebrek aan fondsen vele schepen in de haven waren opgesloten, jarenlang roestten, en het Russische vermogen om strategische doelen op de volle zee na te streven zee erodeerde. De marinedoctrine gaat verder dan het benoemen van de strategische gebieden van belang voor de Russische marine en voegt geheel nieuwe secties over scheepsbouw en sociale steun voor de zeelieden toe. De geactualiseerde doctrine kent ook een grote injectie van financiële fondsen in de Russische marine voor operaties op volle zee. Vooral nog is ze echter de komende decennia geen partij voor de mondiaal ontplooiende Amerikaanse marine.

De Russische marine heeft in recente jaren meestal als een kustmarine gefunctioneerd

Levering van twee schepen van de Mistralklasse aan Rusland gaat niet door